Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto
31.01.2019

SM192672
00.00.01.00.00
SMDno-2018-1297

Hallintovaliokunta

HE 273/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamiseksi; uusintahakemusten käsittely ym.

Vastineena hallintovaliokunnalle annettuihin lausuntoihin hallituksen esityksestä HE 273/2018 vp sisäministeriön maahanmuutto-osasto lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Uusintahakemusten tutkittavaksi ottaminen ja käännyttämispäätöksen täytäntöönpano

Tavoitetta siitä, että hakija ohjataan esittämään kaikki perusteensa ensimmäisen hakemuksen yhteydessä, pidettiin lausunnoissa yleisesti ottaen perusteltuna. Järjestötoimijat nostivat jo esityksen lausuntovaiheessa esille voimakkaan huolensa uusien ehdotusten vaikutuksesta hakijan oikeusturvaan ja palauttamiskiellon noudattamisesta erityisesti oikeusavun saamiseen tehdyt viimeaikaiset lainmuutokset huomioiden. Samat huolenaiheet esitettiin myös hallintovaliokunnalle annetuissa lausunnoissa. Oikeusministeriö nosti molemmissa lausunnoissaan esille mahdollisen tulkintaepäselvyyden 102 §:n 3 momentin ehdotetun muotoilun "hakija ei hänestä itsestään riippumattomien syiden vuoksi ole voinut…" ja tätä koskevien perustelujen kanssa.

EU:n menettelydirektiivin mahdollistamien toimien täysimääräiseksi toteuttamiseksi ja soveltamiskäytännön yhdenmukaisuuden varmistamiseksi muutokset ehdotetaan toteutettavaksi mahdollisimman paljon direktiivissä käytettyjä sanamuotoja mukaillen. Ilmaisua "hakijasta itsestään riippumattomat syyt" selostetaan kuitenkin tarkemmin esityksen toteuttamisvaihtoehtoja käsittelevässä kohdassa, ja kyseistä kohtaa täsmennettiin myös lausuntopalautteen johdosta. Kohdassa todetaan nyt selkeästi, että hakijaan itseensä liittyvä ja hänestä riippuvainen syy voi joissain tilanteissa olla kansainvälisen suojelun tarpeen arvioinnin kannalta erittäin keskeinen. Ilmaisun ”hakijasta itsestään riippumattomista syistä” sisältöä myös täsmennettiin yksityiskohtaisissa perusteluissa siten, että ilmaisulla ei rajoitettaisi hakijan mahdollisuutta perustellusti vedota myös syyhyn, jonka voitaisiin katsoa olevan ”hakijasta riippuvainen. Palautuskiellon periaatteen ehdottomuutta ja velvoitetta huomioida periaate ehdotettuja säännöksiä sovellettaessa on tuotu voimakkaasti esille läpi koko ehdotuksen.

Sisäministeriö pitää oikeusministeriön ehdottamaa sanamuodon muutosta 102 §:n 3 momenttiin perusteltuna.

Muilta osin asiassa ei ole lausuttavaa.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

Kansainvälistä suojelua hakevan työnteko-oikeus

Hallintovaliokunnalle esitetyissä lausunnoissa nostetaan esille samat huolenaiheet, joita esitettiin myös esityksen valmistelun aikaisissa lausunnoissa. Saadun lausuntopalautteen nojalla ehdotuksen toteuttamisvaihtoehtoja koskevaa kohtaa täydennettiin tarkentamalla perusteita nyt ehdotetulle ratkaisulle.

Kansainvälistä suojelua hakevan matkustusasiakirjan haltuunotto

Sisäministeriön rajavartio-osasto esittää lausunnossaan, että asiaa koskevaan ehdotukseen lisättäisiin oikeus siirtää ehdotetun säännöksen perusteella haltuun otettu matkustusasiakirja toiselle momentissa tarkoitetulle toimivaltaiselle viranomaiselle (poliisi, rajatarkastusviranomainen tai Maahanmuuttovirasto). Ehdotettu muutos selkeyttää viranomaisten toimivaltuuksia ja vastuuta ja on siten perusteltu. Asiakirjan säilyttävästä viranomaisesta ja muista asiaan liittyvistä käytännönhallinnollisista järjestelyistä tulee sopia viranomaisten kesken. Ehdotus on seuraava (lisäys kursivoitu).

> 95 § Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättäminen
>
> ---
>
> Kun hakemus on jätetty, poliisi, rajatarkastusviranomainen tai Maahanmuuttovirasto voi ottaa haltuunsa hakijan matkustusasiakirjan ja pitää sen hallussaan, kunnes hakijalle myönnetään oleskelulupa tai hän poistuu maasta. *Haltuun otettu matkustusasia-kirja voidaan siirtää toiselle toimivaltaiselle viranomaiselle, joka siirron jälkeen vastaa matkustusasiakirjan säilyttämisestä.* Poliisi, rajatarkastusviranomainen tai Maahanmuuttovirasto antaa matkustusasiakirjan haltuunotosta todistuksen.

Asiakirjan haltuun ottamista koskevaan ehdotukseen ei oikeusministeriön kanssa käytyjen jatkokeskustelujen perusteella liity ministeriön lausunnoissaan esille nostamia mahdollisia perustuslaillisia kysymyksiä (PL 9 §:n 2 momentti) eikä mahdollista ongelmaa siitä, että yhden oikeuden käyttämiseksi henkilön tulisi luopua toisesta oikeudestaan.

Asiakirja palautettaisiin hakijalle, kun hänelle myönnetään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteella oleskelulupa tai kun hän poistuu maasta. Kansainvälistä suojelua hakevalla henkilöllä ei ole ulkomaalaislain mukaan mahdollisuutta poistua Suomesta ilman, että tällä on vaikutusta hänen hakemuksensa käsittelyyn. Voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan hakemuksen käsittely raukeaa, jos hakija peruuttaa hakemuksensa. Jos maassa oleskelun edellytykset eivät täyty, henkilölle tehdään samalla käännyttämispäätös. Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus raukeaa myös, jos hakija on poistunut tai hänen katsotaan todennäköisesti poistuneen Suomesta. Ehdotus ei näin muuta sitä, että hakijalla on perustuslain mukainen oikeus poistua maasta halutessaan, ja että poistuminen Suomesta kesken turvapaikkamenettelyn merkitsee hakemuksen käsittelyn raukeamista.

Muilta osin asiassa ei ole lausuttavaa.

Edellytys perheenkokoajan alaikäisyydestä

Ehdotettu säännös perustuu Euroopan unionin tuomioistuimen perheenyhdistämisdirektiivin tulkintaa koskevaan ratkaisuun. Direktiivin tarkoituksena on turvata ilman huoltajaa tulleen pakolaisaseman saaneen alaikäisen oikeus perheenyhdistämiseen. Ehdotuksen mukaan myös toissijaisen suojeluaseman saaneet kuuluisivat säännöksen soveltamisalaan. Sekä lausuntokierroksella että hallintovaliokunnalle esittämissään lausunnoissa osa järjestötoimijoista esitti, että uuden säännöksen soveltamisala tulisi olla tätä laajempi ja ulottaa kaikkiin kansainvälistä suojelua alaikäisenä hakeneisiin.

Kansainvälistä suojelua haettaessa selvitetään ensimmäiseksi, täyttyvätkö asiassa turvapaikan myöntämisen edellytykset. Jos edellytykset eivät täyty, tutkitaan edellytykset myöntää oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella. Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan oleskeluoikeuden myöntäminen myös muilla esille tulevilla perusteilla. Tällä tarkoitetaan kansainväliseen suojeluun liittyviä oleskelulupaperusteita, jotka ovat oleskeluluvan myöntäminen ihmiskaupan uhrille tai oleskeluluvan myöntäminen maasta poistumisen estymisen tai yksilöllisen inhimillisen syyn perusteella.

Ehdotettu poikkeussäännös koskisi vain kansainvälisen suojeluaseman saaneita henkilöitä, koska kansainvälistä suojelua saaneen asema ja olosuhteet poikkeavat jollakin muulla perusteella oleskeluluvan saaneesta siinä, että heillä ei vainon tai muun vakavan haitan vaaran takia ole mahdollisuutta palata kotimaahansa ja näin ollen elää siellä perheenjäsentensä kanssa.

Työntekijän jatko-oleskelulupa

Kappale TEM:ltä.

Johtava asiantuntija Kukka Krüger

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 31.01.2019 klo 14:10. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet [Liitteet]

Jakelu [Vastaanottajat]

Tiedoksi [Vastaanottajat]